

Szerkesztőség  
és  
kiadóhivatal:  
**KASSA**  
Kossuth Lajos-utca 16.

Szerkesztőségi  
telefon: 150. sz

# NAPLÓ

FÜGGETLEN POLITIKAI NAPILAP.

ELŐFIZETÉS:

Helyben:  
Egy évre . . . 14— korona  
Fél évre . . . 7—  
Negyedévre . . . 3:50  
Vidéken:  
Egy évre . . . . . 20 korona  
Fél évre . . . . . 10  
Negyedévre . . . . . 5  
Egyes szám ára 4 fill.

HIRDETESEK FELVETÉNEK: A kiadóhivatalban, Kossuth Lajos-utca 16. szám alatt. (Bejárat a Fazekas-utcaról.) Telefon 150. szám.

FELELŐS SZERKESZTŐ:  
**MURÁNYI JÓZSEF.**

Kapható minden dohánytözsdében.  
Megjelenik délután 5 órakor.

## Jön Rákóczi!

... Mi szózat ez?! ... 'Sírbel jő, vagy egekbeül?  
— Hogy bömblő viharoként bűg, rivall? —  
S mint boszuló arkangyal ajka zendül? ...  
... Jajszó? ... Hosánna? ... Átok? ... Diadal?  
Halottébreztető hangján föllobogván,  
Lángkéve gyűl ki napkeletnek ormán —  
A föld szívetől égig szárnyaló, —  
Halljátok?! A tárogató!

Ez a sirám az, ez a bús imádság,  
Min egy átokvert nemzet kesereg;  
Ez, melyre meztelen mellük' kilárták  
Ezer halálnak — hősi gyermekek ...  
Mit ugy hallgattak, térdökre omolva:  
A végítélet — ünnepi Zsolozsma!  
S míg ott tátongott szívükön a seb,  
Balzsannál volt ez édesebb!

... Termékenyítő csókján a tavasznak,  
Hogy róna, bérc ünneplő mezét ölt ...  
Rózsák, szerelmek és dalok fakadnak,  
S ifjú gyönyörrel álmodik a föld ...  
Holyatermő kebelét bejárja  
Az ébredésnek mennyei varázsa:  
Ezenté — őszől szép kikeletig —  
A Szabadság megszületik!

— Tárogató bűg? — Vagy pacsirtadal szól?  
— (Föltámadásnak szava az,) ne kérd!  
Föl nemzet, ébredj, ki rabágyon alszol,  
Ha lstened van: Küzdj az éltedért!  
A márványtenger habja sügja titkon,  
S a legnagyobb kuruc megéri, mit mond:  
— Egy nemzet égő sóvárgása vár. —  
És sírján fölpattan a zár.

... Halljátok — ott a felhők ormain túl  
Kuruc lelkeknek rohanása zúg,  
Virradni kezd; vezérük im' megindult,  
S nána száguldnak a hős fiúk ...  
Leplén a csillagattató homálynak  
Csaba vezér dicső hadai szállnak ...  
Mi tündöklő kíséret odafönn! —  
Imára föl! Rákóczi jön!

Hogy csatlog lelkes hősi szárnyverése!  
— Turulmadáréhoz hasonlatos —  
Menykező volna ez? — vagy temetés-e?  
Hogy minden arcot könnyek árja mos?  
Hinnéd, hogy úszó fényes ravatal tán,  
Mely ott közelg a Boszporusznak alján —  
De myrtuság köszönt a szemfedőn, —  
Menykező ez! Rákóczi jön!

S most, hogy a nép a hál'adót leröta,  
Vigadjon is az ünneplő sereg!  
**Járogató!** — harsogjon föl a nóta,  
Mitől a csillagokból könny perog ...  
Az, mely gyönyörből, kinből van keverve:  
Kuruc szíveknek öröme, keserve!  
Istenohajtás, .. zengő zivatar:  
Mit **Róla** nevez a magyar.

Nem temetés! — Hát meghalhat az Isten?  
Meghalhat a szabadság váhaha? —  
Azért jön, hogy bajdóbból kisegítsen,  
Te elhagyott, te szenvedő Haza!  
Azért jön, hogy tanítson meg remélni!  
Ha százszor hallál, ézerszer megélni!  
Hogy győzni tudj az enyészetiádon —  
„Le térdre! Nagy Rákóczi jön!

Ó, a sugárzó fény; a hatalmas! . . .  
Ó, a labancverő — dicső csodás; —  
A szeme villám és a lelke kardvas, . . .  
Szivdobbanása buzogánycsapás!  
A halhatlan élő honfibanat!  
A sóhajlás, mi fürgeteggé lázadt:  
Jaj Ó! a honszerelmi lángözön:  
Rákóczi! Nagy Rákóczi jön!

... Temesd szívedbe... élő Pantheonba  
És jól megőrizd minden porszemét!  
Ha majd Hazád a pokol ostromolja,  
Hogy elszórhasd a légbé szertesztél!  
Egy porszemétől megnyílik a börtön!  
S a szent szabadság urrá lesz a földön!  
Zsarnok! ha nem tudtad még mi a könny  
Majd megtudod! — Rákóczi jön!

... Ünnepe legyen! Virág, amennyi termelt  
Szórvjátok egy szálíg élébe mind!  
És gyűjtsatok fel minden honszerelmet,  
Ithon hadd érezze magát megint!  
O magas ég: ne légy ma te se fősvény:  
Csillagsugáros hadd legyen az ősvény,  
Melyen honába újra visszatér  
A bujdosó, a nagyvezér!

Ha hazaértél, ó ne hagyj el minket,  
(Ki messze is folyton vigasztala: —)  
Örök forrása szebb reményeinknek,  
Nagy bánatunknak szent ravatala!  
... Egymásra lelvén ismét anya, gyermek:  
Nem érzitek, a kéjtől hogy remegnek!  
„Két század elmúlt, hogy nem láttalak“! ...  
— „Édes fiam, de vártalak“!

Magasztos daccal, főséges kevélyen,  
Ki most is túlléssz száz diadalon —  
Te vagy a lángostor Hadur kezében,  
Haló porodban élő tilalom:  
„Ne bántsd a magyart!“ — dörög az ítélet,  
És meglapul mind, ha labanc, ha német! ...  
S hej! térdre roskad a gyáva jelen,  
Hol multad árnya megjelen.

A nóta ... ah mely hosszú ezredévi  
Kínszenvedésnek méhében fogant!  
Mely héroszok sorsát sírva regéli, . . . . .  
Mitől megmozdul temetőn a hant! ...  
Mitől a gyáva vértanúra válik, —  
Mi „mátyánkunk“ lézen mindhalálíg!  
Rákóczi halld meg! ... Zendülj föl nosza,  
Te örökélet himnusza!

A nap, mely fölkelőben van manapság,  
A honszerelmem, a hű, az igaz!  
Tudod mi Rákóczi? — Ó a Szabadság!  
S mi a szabadság? — Ó, Rákóczi az!  
E megszentelt sírhoz van leigázva,  
En nemzetem, reményid szép világa! ...  
A repkényt, mi e hantokon kihajt,  
Zászlódra jekként tűzd ki majd

Minden bubánat, mitől ezeréve  
Egy árva nemzet lelke sír, zokog:  
Minden reménység, s öröm összevéve,  
Mit hoznak eljövendő századok ...  
Menyeknek üdve, átka a pokolnak:  
Magasztos emlékedben összefolynak ...  
Vigasztalást szül, bánatot temet,  
Rákóczi, a Te szent neved.

Lelked a nemzet nagy tárogatója,  
Hová multunk viharja belefű!  
Az elmúlástól így legyen megóva  
Egy örökleten át a honfibu!  
Mert ugy vagy a csillagokba írva:  
Magyar csak ugy tudjon vigadni: **sírva**.  
Hej szíve lángját éltető nedű  
A könny, a vér, a keserű! ...

Hogy a keservek pohara betellett,  
S a gyáva erkölcs már-már megkövült —  
Fölrázni alvó szabadságszerelmet:  
„Az Úr“ Téged „használa eszkö-űr“!  
Kit nem ragadt dicsvágy köznapi sodra:  
Korona illet mégis homlokodra.  
S volt diadémmel fénylőbb köve is:  
A Golgothán fakadt tövis . . . . .

Aljas honárulók, Önös kufárok,  
Judások lelke kísért itt megint ...  
A nemzet szívebéből vér szivárog ...  
Megtört szemével Hozzád föltekint ...  
Fojtó kezével mig torkon ragadja, —  
Ne hagyj Rákóczi! hű népednek Atyja!  
Tiporja szét, mit ármányuk szöve,  
Szent haragodnak menyköve!

Mi szent oltárunk: nagy Rákóczi lelke!  
Rabszolgánc olvaszó fürgeteg!  
Ha az ítélet napja elközelegne,  
Lelkiünk boszud villáma töltse meg.  
Irgalma gaznak, gyávának ne legyen:  
Csodánkra álljon meg a nap az égen!  
Vigy diadalra, új életre, Te:  
Szabadság égi követe! ...

Völgyi Gusztáv.

## Rákóczi első temetése.

— A rodostói nagypéntek. —

Kétszer temetik el, ki egyszer sem hal meg, mert csak porhüvelyé adatott vissza az enyészetnek, lelke, szelleme, vágyai és fonséges törekvései, a magyar állami függetlenség eszménye, itt él közöttünk, soha el nem muló, örökéletű épségben, erőben.

Az első temetésről, mely az ottomán birodalomban, Rodostóban elhunyt fejedelmet elsiratta, a következőket mondja a krónika:

1735. év tavaszán II. Rákóczi Ferenc fejedelem testi erejének gyöngüléséről panasz-kodik számkivetésben is hűséges híveinek. Hidegletés bántja, ereje fogytán, márczius 25-én már alig bír elvándorolni a misére. Virágvasárnap, mely az év április 3-ára esett, már a misére sem mehet, pedig a vallásos fejedelem ezt soha el nem mulasztotta. A nagyhét napjaiban már nagyon rosszul van, de az ágyból azért föl tud kelni. Nagycsütörtökön kéri környezetét, hogy papot hívjon s nagy áhitattal magához veszi az Ur testét. A bujdosók ettől kezdve egy pillanatra sem távoznak oldala mellől. Ejjéltájt megkérdi udvari papja, vajjon óhajtja-e az utolsó kenetet? Rákóczi már nem bír szólni, csak a fejével int igent. Reggel 3 órakor, Nagypéntek napján megszűnik élni a legideálisabb szabadsághős. Csöndesen hal meg, szenvedés nélkül.

Mikes írja: „ugy halt meg, mint egy gyermek. Szüntelen reá néztünk, de mégis csak azon vettük észre általmenetét, a midőn szemei felnyitak.

Nagypéntek az 1735. év április 8-ik napjára esett.

Hívei másnap felbontották Uruk végrendeletét, hogy végső kívánságáról értesüljenek. Utána borbélyokkal felbontatták a fejedelem holttestét, belső részeit diszes ládába zárva, még aznap délután eltemették a rodostói Panajia nevű görög zárdában. Rákóczi végső kívánságához híven szívét Párizsba vitték. A felbontott holttestet a borbélyok bebalzsamozták, s a husvéti ünnepek beálltával a fejedelem udvarházában kiterítették. Mindezek után Rodostó legnagyobb palotájában helyezték ravatalra

Rákóczit, hová három napig zárandokolt a város lakossága, törökök, magyarok. Harmadik napon volt a gyászisteni-tisztelet. Rákóczi utolsó óhaja volt, hogy édes anyja Zrinyi Ilona mellé temessék Konstantinápolyba. Míg a porta engedelmet adott a tetem elszállítására, ideiglenes helyre helyezték a koporsót. Julius 3-án érkezett meg a porta engedélye, július 4-én Mikes már a hulla elszállításáról gondoskodott. A koporsót nagy ládába zárták s hajóra szállva, vitték a bujdosók Konstantinápolyba. Julius 6-án Mikes átadta a koporsót a galatai Szent Benedek templom jezsuitáinak. A jezsuiták nagy hódolattal agnoszkálták a fejedelmet, majd az egyházi szertartás után azon sirűregbe helyezték, hol már Zrinyi Ilona pihent. E sirban már a fejedelem-asszony hullája elporladt, csak a koponya-csont maradt meg, ezt betették Rákóczi koporsójába. Majd követ hengerítettek a sirgödörre. A bujdosók később márvány emléklappal fedték be a sirhelyet, hol most már diszes emlékmű hirdeti, hogy e helyen 171 évig nyugodott II. Rákóczi Ferenc fejedelem.

## Kassa a Rákóczi-korban.

(Mikor lett kuruc Kassa? — Rákóczi bevonulása. — A kassai országgyűlés — A vértanúk piaca. — Meghódolás.)

Kassa szerepe a Rákóczi korban ott kezdődik, midőn 1704 október 20-án Forgách Simon kuruc vezér bevonult a városba, ahol nagy lelkesedéssel fogadták a kuruc csapatokat. Rákóczi Ferenc ezentúl mindig kiváló gondot fordított Kassára, melynek visszaadta vallási belbékéjét, a protestánsok sérelmeit orvosolta, továbbá hadászati szempontból a városfalait francia mérnökökkel megerősítette.

Az osztrák hadsereg jól ismerve Kassa fontos szerepét hadászati szempontból, kísérletet tett a város visszafoglalására s 1706 október havában Rabutin osztrák tábornokot nagyobb sereggel s 22 ostromágyúval Kassa ostromára küldötte. Az ostrom hevesen folyt, azonban a város Radics Endre dandárnok

parancsnoklása alatt sikeresen ellent állt az ostromnak. Rabutin több ízben rohamot vezényelt a város ellen, de visszaveretett s mintegy 1500—2000 embert vesztett a megújult rohamnál.

Rákóczi emlékirataiban így emlékszik meg Kassa ostromáról:

„Rabutin elkezdé Kassa ostromát, megújítván a vívóárkokat, ágyú s mozsártelepeit pedig a város felett uralkodó magaslatra állítván. Noha Rabutinak nem volt több két huszonnégy fontos s húsz tábori ágyújánál, elégségesek valának ezek halomra dönteni a város béleletlen, rossz falazatát, a melyhez egy közfal (courtime) volt toldva, hogy összekösse egy főbástyával. Az ellenség e bástyát löveté. Az említett fal vastagsága nem volt több három lábnyinál, hossza ellenben ötven lábra terjedt. De szerencsénkre az ügyes lovassági tábornok inkább szereté golyóival a főbástyát szántani, mint a falat törtetni s a nélkül, hogy a mellvédeket leromboltatta volna, rohamot parancsolt, mely azonban visszaveretett.”

Rákóczi értesülvén Kassa szorongatásáról, Bercsényi seregével egyesülvén, Torna felől a város felmentésére sietett, mely híre Rabutin jónak látta abbahagyni az ostromot s október végén elvonult seregével Tokaj alá. Rákóczi nem üldözte. „Békével engedtem az ellenséget szüretelni a tokaji szőlőkben, — írja a fejedelem — mert az új bor, az édes szőlő, a hideg éjjelek s a Tisza vize jobban megviselték hadait, mint az én portyáim.”

Rákóczi bevonulván a felmentett városba, ott nagy lelkesedéssel és hódolattal fogadtatott. Megdicsérte a dandárnokot, Radics Endrét, — a ki régi híve volt — hősies magatartásáért s köszönetét fejezte ki az őrségnek s a lakosságnak hozzá való hűségéért.

Még ez év december havában a szövetséges rendek gyűlést tartottak Kassán. A gyűlésen Rákóczi elnökölt s a háború folytatására nézve itt több fontos intézkedést tettek. Rákóczi öt főkapitányságra osztotta Magyarországot s a tizenhárom felsőmagyarországi megyére Kassa lett az egyik főkapitányság székhelye. Ime Kassa fontos

Ereszived őrizd és ha jövök ismét,  
Te üdvözölj majd síró kis harang.

A hóhullás erősbödik, a leszálló hófüggönyök a hegyeket eltakarják; a fáklyák eltűnnek. Távolból tárogató síráma hallszik, az előtér egészen elsötétül, temető és égett romok eltűnnek, színtér megváltozik. A regéci nép a földre borulva zokog, majd egy kesergő kurucdalt énekel el csendesesen.

### A második rész.

A kassai temetés napján a dóm előtt játszik. A szín jobb szélét templom határolja, baloldalon az ünneplő város diszbe öltözött palotái. A templomból orgonakiséretes egyházi kórus hallatszik, majd nép jó ki.

### V. Jelenet.

Jobbról-balról minden rendű-rangú küldöttek érkeznek, diszruhás urak, papok, katonák, zászlós iparosok. Magyar ifjak csoportja diszmagyarban, sastollasan, kardosan.

### Magyar ifju:

Megértük hát barátim e napot, hogy  
Testőrökül felsorakozhatunk  
És egymásnak örömtől csillogó  
Szemébe végre belekiálthatjuk:  
Jön a fejedelem!  
Hányszor beszéltünk a hajnalról, ugy-e,  
Hányszor nem mondtuk sóvárogva, epedve:  
Az lesz a hajnal! amikor a bécek  
Köröskörül bíborban égnek ujra,  
S ezer torokból harsogó vihar,  
Felhőkbe rejtett kürtös zenekar,  
Mind, mind az ő szent indulóját fújja; —

## A regéci kisharang.

(Jön a fejedelem.)

Mutatvány Szalay Gyula ünnepi színjátékából, mely a drága hamvak temetése napján tartandó diszfeladáson színre kerül a kassai Nemzeti színházban.

### Az első kép.

A Rákóczi szabadságharc idején Regécke falucskában játszik, mikor a fejedelem és bujdosó csapata a lengyel határ felé menekül. A hegyvidéki falu romokban hever, a háttérben út visz fel a szikla szorosba. Távolból elhalló zene, egy-két ágyúszó hallatszik. A temető kerítésnél darócruhás vak harangozó, ősz ember húzza a harangot. Körülötte máglyatűz világít. Bujdosók, kuruc vitézek szállingóznak, kopottak, rongyosak, búsak mind. A falu népe is oda sorakozik, az asszonyok gyölcsöt, kendőt hoznak, beköltözik a sebesülteket. Tél. Hull a hó. Az átvonuló bujdosók a távolba vesznek.

### VIII. Jelenet.

Hangulatos bousene, kuruc motívumokból. Fáklyás emberek jönnek. Majd a kuruc vezérek s a fejedelem. Áthaladnak a színen nagyon szomorúan és lassan. A hegyes háttér középtáján egy magaslaton megáll a fejedelem s visszafordul. A hegyi ösvényen szétszórt fáklyák csillognak; a tűz lobog és fénybe önti a fejedelmet. Mikorra a fejedelem és kísérete bejön, megáll mindenki s néma hódolattal fogadja őt. A vitézek leemelik süve-

güket s lehajtott fejjel állanak. A regéci falunép a harangozó körül csoportosul és térdre hull. A harangozó a harangkötelet szorongatja imára kulcsolt kezében.

### A hadnagy:

(Csendesesen.) A fejedelem!

### A fejedelem:

(Csendesesen, egyszerűen.)

Isten veled, te szegény Magyarország,  
Immár lehullt az égről csillagom.  
Sok büszke váram, kincsem, drágaságom,  
Legyen közpréda mind, mind, itt hagyom.  
Remények, álmok, égi ideálok,  
Hulljatok porba ti is szárnyaltan,  
Nem viszek el mást a számkivetésbe,  
Csak szívemet és ami ben van.

Édes anyám, fordítsd felém az arcod,  
Fogadd kihűlt kebledre gyermeked.  
Kis rab fiam s te hű, fehér galambom,  
Álmodjatok felőlem szépeket.  
Kardom kettétört, hitem összeomlott,  
Hazám sirasd el vérző fiadat,  
A hó lehull, az éj leszált s ki tudja  
Lesz-e tavasz és lesz-e virradat.

(A kis harang véletlenül egyet csendül.)

Síró harangom, csak zokogj felettem,  
Bucsuztatódnak hangját elviszem.  
S ha él Isten és én visszatérek,  
A dallamoddal tér vissza szívem.  
Magánosságom óráin hazámról  
Regéket csendül lelkembe e hang,

**Osztálysorsjegyek Rákóczi városából** RADÓ BÉLÁNÉ  
sorsjegyzületében  
Kassa, Deák F.-u. 21.

szerepe a Rákóczi hadjárataiban. A karácsonyi ünnepeket is Kassán töltötte Rákóczi egész táborkarával s ez alkalommal országra szóló ünnepélyek s mulatozások színhelye volt a kuruc város.

Ezután mindvégig megmaradt Kassa a fejedelem hűségén s csak akkor nyitott kaput a császári seregnek, midőn 1711 április 27-én a szatmári békekötés létrejött már bizonyos volt s Károlyi Sándor kuruc s Pálffy császári tábornokok küldöttei a béke megkötésének hírével érkeztek a város alá, melyet Esterházy Dániel védett. Ezután a kuruc korszaknak még egy szomorú epizódja játszódott le Kassán. Pongrácz Jánost, Rákóczi ezredesét a császáriak elfogták s a kassai piacon felfüggyelték. A császáriak bevonulásával újból elkezdődtek a vallási villongások, melyek azzal végződtek, hogy a császáriak elvették a protestánsok templomait s átadták a katolikusoknak s ezentúl — császári rendeletre — a községi választásoknál a bírói székbe s a tanácsba csak katolikusok ülhetek. A császári befolyás nagy kárt tett akkor a magyarság szellemében is s ennek tulajdonítható, hogy a Kassát környező magyar nevű községek, melyeknek lakossága a Rákóczi idejében még tiszta magyar volt, teljesen eltöresztelték és máig sem sikerült ezeket a községeket a magyar nyelv részére teljesen meghódítani. Ugyancsak elnyomták a magyar ipart s kereskedelmet is, s az örökös tartományokból nagy kedvezményekkel német iparosokat s kereskedőket telepítettek be, akik új, német céheket alapítván a hatalom támogatásával háttérbe szorították a magyar iparosokat, — ennek következtében a lakosság is részben elnémetesedett s csak az utolsó évtizedekben foglalt újból hatalmas tért a magyar nyelv.

## A hamvak hazahozatalának története.

Három évtized vágya, küzdelme.

Mi tartotta ébren a Rákóczi kultuszt? Mi okozta, hogy a könnyen lobbanó, de

Az erdőkön túl rézdobok peregnek,  
Útjeme rezg közeledő szerepnek,  
S zeng véle itt a magyar ég alatt  
A magyar földből minden talpalat.  
A barázdákön megáll az eke,  
Műhelyekben a gépek kereke,  
Az iskolákban kiürül a pad,  
De sokasul a lángoló csapat,  
Tenger viharzik, ez amerre megy,  
Tűzhányóvá lesz valamennyi hegy,  
Minden ember egy égő indulat.  
És földet renget minden mozdulat.  
Ha majd e hajnal a harsonahangok  
Ez ércpacsirták telekürtölik, —  
Ugy képzeltek, hogy vérpiros virággal,  
Rét és mező egyszerre megtelik:  
Az éj sietve hagyja el magát,  
Meg-meg villámlik a zord sziklahát,  
Amint a patkós repülő hadak  
A bécsetetőről aláomlanak,  
Majd villan ott fenn a vezéri kard,  
S mindenki a majthényi sikra tart,  
Szörnyűt csattanva dörög meg az ég,  
Mert villámöntő tapsoló kezét  
Maga az Ur lesz, aki összecsapja,  
A kuruc jelszót dörgvén: „rajta, rajta!”

Nézzétek, immár a bus éj eloszlott,  
Bércék taraja délen megpiroslott,  
S a hadak útján Vaskapu felett,  
Bearanyozva a boldog eget,  
Aranykoporsók szállnak, lengenek  
S szerát-karok körültek titkosan,  
Csudálatos nagy méltóságosan,  
Gyászdal helyt hallaluját zengenek.

még könnyebben feledő nemzet, oly hosszú időszak múltán, sem szűnt meg lelke forró hevületével csüngen, a kuruc héroszok emlékeztén, dicsőítésén? Egy szóval belelthettünk: az igazság! Rákóczi igazságos ügyet védett, önzetlenül, megalkuvást nem ismerő szívóssággal, a történelemben páratlan ideális lelkesedéssel s mikor zászlója elbukott, fejedelmi hadait, mai értékben mésebe illő kincseit, akkortájt is ez országban legnagyobb gazdagságát feláldozva, inkább a hontalanságot választotta, mintsem lemondott volna az igazság védelméről. Az igazság igéje megrázó erővel esendül fel Rákóczi kiáltványában: *Megújulnak a dicsőséges nemzet régi sebei!* Igazságos ügy volt, hogy a nemzet szabadságáért, sérelmeiért fegyvert fogott az ármánykodó, garázda idegen hatalom ellen. „Pro Libertate” jelgégű lobogója, a legigazságosabb harc kiújulását jelentette.

Ennek a harcnak jogosultsága a nép szívében gyökeredezett s a 8 esztendő háború a nemzetek szabadságharcai között, a legszébb, legdicsőbb Hósi vitézség, tudás és nagy államférfiu képesség, mely századokon át ritkán terem, egyesült II. Rákóczi Ferenc személyében, kinek egyénisége a világtörténelmi nagyságok sorából, mint legnagyobb idealistáé, legszebb jellemé, időtlen időkre babérral övezett marad. Mi tartotta mégis ébren a kuruc-kultuszt? A bús dalok, nemzedékről-nemzedékre szálló énekek, melyeket ha most is elszír a tárogató, megindul melodiáin még az anyagiaság emlíni táplálkozó modern ember is. A költészet virrasztott a Rákóczi kultusz fölött; hogy lelkesedésünk e nagyszerű kor iránt soha meg nem szűnt, okozta a magyar faji jellemző tulajdonság: *a szabadságszeretet.* A mi vérző sebeink még most sem heggedtek be.

### Ötvenkét felirat.

A törvényhatóságok, magyar alkotmány-  
nak védőbástyáiból indult ki a forró vágy:  
hozzuk haza Rákóczit. Az 1873. év ország-  
gyűléséhez 52 törvényhatóság írt fel II. Rá-  
kóczi Ferenc és bujdosó társai hamvainak  
hazaszállítása végett. Kassa is ott volt a kérel-  
mezők sorában, már akkor hivatkozik a

Hegy hegynek adja, völgy, a völgybe dobja,  
Visszhang elkapja és megszászozozza,  
És üzi-füzi mind a négy elem,  
Es hajtogatja ég-föld szüntelen:  
Jön a fejedelem!

A háttérre mutat, ahol a függönyök mögött a diadal-  
iv van rendezve. A színen levők tekintetükkel követik  
s merőn odafigyelnek.

A hajnal eljött! látom pirkadását,  
Dicsőségben holtak feltámadását,  
A csontmezők vérharmata helyett  
Boldog szívekből pergő könnyeket  
S amerre a szem révedezve lát  
Szívek hajlását és hódolatát.  
Arcunkba csap a Marmora szele,  
A levegő zengéssel van tele,  
Megperdülnek képzelts rézdobok,  
A tárogató boldogan zokog,  
S a zengzetekből össze szöve-róva,  
Felszárnnyal az ő büszke indulója.  
Ittbenn a lelkünk élő orgonája  
Szeretne olyan visszhangot zengni rája,  
Mely tülharsogna minden ütemen,  
De csak az jön ajkunkra hirtelen:  
Jön a fejedelem!

Ezalatt mind a hátsó színre szegeztek tekintetüket,  
mely piros fényben világosodni kezd. Igen távolból  
egy tárogató szelid dallama hallatszik, később gyenge  
zenekíséret, melynek egyes ütemei a Rákóczi indulóra  
emlékeztetnek, utóbb a zene erősödik, mikor leghar-  
sogóbb, a dallam közepén hirtelen félbe szakad. Tel-  
jes esend, a színpad mozdulatlan, a tekintetek a ko-  
porsóra tapadva, ekkor a színpalak mögött megcsen-

város történetéből táplálkozó érvekre, a Rákóczi családnak Kassához való viszonyára, a kuruc időknek városunkat kitüntető szerepére s kéri, hogy a drága hamvak Kassán helyeztessenek el, még pedig a székes-egyházba.

### A diplomácia nem tud a hamvakról.

Az országgyűlés nagy lelkesedéssel áll a kérvényező oldal mellé, utasítja Szlávy József akkori miniszterelnököt, a szükséges intézkedések megtételére. Szlávy diplomáciánkhoz fordul, hogy kutassa fel Rákóczi és a bujdosók hamvait Törökországban, de azt a meglepő választ kapja, hogy a hamvak eltemetésének helye nem ismeretes, s az utánna való kutatás is kevés sikerrel bíztat. Az ország társadalmá mély szomorúsággal vett erről tudomást. Csak egy ember nem csügged, bizik a historiában s ez a Rákóczi kornak tudós kutatója: Thaly Kálmán.

### Thaly felkutatja a hamvakat.

A mit a história följegyzett, azon a szerény nyomon indul el Thaly Kálmán s keresi a fonalat, melyen eljut az elfeledett sirhoz. 1878-ban meginterpellálja az országgyűlésen Tisza Kálmán miniszterelnököt, ki egyebet nem tud válaszolni, mint Szlávy. A történettudós nem csügged. Lelkesedéssel buvárkodik régi okmánytárakban, készül Rákóczi felkutatására. Ez persze nagy időt vesz igénybe. Elkövetkezik 1889. év szeptember hava, mire Thaly Kálmán útra kel. Vele megy Törökországba Fraknoi Vilmos történettudós is, és egy hónap múltán, október hó 7-én megüzenhetik az örömhirt, figyelemmel, sóvárgón váró Magyarországra: megtalálták II. Rákóczi fejedelmet. Temérdek akadályt kellett leküzdeniök, hogy a nemzet vágya beteljesedett, de mi volt a fáradság, nehézség, az eredmény nagyszerűségéhez képest. Thaly örök hálaára kötelezte nemzetét, hogy visszaadta neki elveszettnek hitt nagy fiát.

### Mi biztosít a hamvak mellett?

Thaly Kálmán és Fraknoi Vilmos a galatai lazaristák Benedekről elnevezett kolostora templomában találta meg II. Rá-

dul a regéczi kis harang, kettőzötve vidáman szól, mindenki a hang felé fordul, bevonul a regéczi nép a haranggal. A leányok virágot szórnak e harang útjára.

### Regéczi lány.

Regéczi lányok, hintenek virágot,  
A kis harang ma ünnepelni jár;  
Elé harangoz a kuruc királynak,  
Kit vár vigyázva, kétszáz év már.  
Világtalan vak éjszakában egykor  
Ő bucsuztatta sírva-ríva el:  
Hogy itt a hajnal, most pacsirta dallal  
Amint egyeztek, ő is kelti fel.  
Biboros égről mosolyog le rátok  
Regéczi lányok hintetek virágot.

(Virágot szórnak.)

### Harangozó:

Leveszi süvegét s a harang hordó emberek szintén.  
Mint egy imádságot, úgy mondja el, szavalás nélkül.

Dicsértessék Isten szent akaratja,  
Ki mi urunkat nekünk visszaadja,  
Ki minden sorsot bölcsen számba tart,  
Ki törvényttevő ur királyon, népen  
S ha büntető ostort tart is a kezében,  
De meg is áldja néha a magyart.

A regéczi nép letérdel a szín közepén, szemben a hamvakkal, a kis harang cseng s az egész szín a szarkofág felé fordulva az „Isten áld meg a magyart” éneki. Zene.

Függöny.

# Őn hálásan gondol Kassára

ha Radó Béláné sorsjegyzületében Kassán, Deák F.-u. 21. osztálysorsjegyet vásárol.

kóczi Ferencz hamvait. Ott porladt a fejedelem Zrinyi Ilona sírjában. Ruhájából még éppen maradt egy rész, olvasója, ékszeri szintű ott voltak, s ezenkívül egy feltétlen bizonyosság. Mikos Kelemen a fejedelem haláláról írván, felemlíti, hogy borbélyok bebalzsamozták, koponyáján gerezdformájú nyílást fűrészszelvével, agyvelét kivették. A sírban talált koponyán ott volt a nyílás s mellette a pontosan odaillő csontdarab. Rákóczi sírjából hozott rucafoszlány egyrészét Thaly később odaajándékozta Kossuthnak, ki nagyon hálásan vette a drága ereklyét s halála után kívánságához képest, koporsójában, a szívére is tették.

#### A társadalom a bujdosókért.

A felfedezés hatása alatt újból széles ez országban kiújult a mozgalom: haza kell hozni a bujdosókat. A sóvárgó vágy mind jobban erősbült s mikor 1892-ben a Magyar Történelmi Társulat ülésén Thaly Kálmán feltárta törökországi kutatásainak eredményét, a törvényhatóságok újból talpra állottak. Zemplén és Bereg vármegyék, mint szülő és lakó vármegyék felújították a kérelmet.

#### Wekerle szerepe a hazahozatalban.

Ezen két vármegye kérvényét tárgyalta az 1894. évi országgyűlés 325-ik ülésén. Bereg és Zemplén feliratára, mely kérte a hamvak hazahozatalát, a képviselőház 3950. számú határozatával egyhangulag felújította a 70-es években hozott határozatát s intézkedéssel megbizta Wekerle Sándor miniszterelnököt. Wekerle a határozat után nyomban felkelt s kijelentette, hogy készséggel hozzájárul a határozathoz és felkérte Thaly Kálmánt, mint aki a hamvak hazahozatalának tolmácsa volt, hogy legyen segítségére a hamvak hazaszállítása körül. Ezt Thaly készségesen megígérte. A közbejött politikai válság azonban háttérbe szorította a nemzeti kegyelet és kötelesség lerovását. A nyári szünet után Wekerlét a politikai zavarok a miniszterelnöki székből elsodorták, mielőtt alkalma nyílt volna fogadását beváltani.

#### A kassai mozgalom.

1894. év április havában mozgalom indult meg Kassán, hogy Kossuth Lajosnak a város szobrát emeljen. A mozgalom élén Timkó József városi tanácsos állott, ki minden hazafias ügy vezérő szelleme volt. Miután aggodalmi voltak, hogy a kassai Kossuth-szobor gyűjtése megzavarná az akkor indult országos gyűjtést, mely Kossuth szobrát emelni kívánt a fővárosban, ajánlotta, hogy a nemzeti függetlenség kivívása tekintetében örök dicsőséggel övezett másik nagyságunk, II. Rákóczi Ferenc fejedelem emlékéit örökítse meg a város lovasszoborban s indítson e célra nagyszabású gyűjtést. Az ápril 29-én megtartott értekezlet után Kassa közgyűlése elé azon kérelemmel fordultak a mozgalom vezetői, hogy kérje Kassa az országgyűléstől:

II. Rákóczi Ferenc, Zrinyi Ilona és gr. Bercesényi Miklós hamvainak Kassára való szállítását s a domban való elhelyezését.

Ezt a kérelmet magáévá tette a közgyűlés, egyuttal elhatározta, hogy Rákóczi emléket lovasszoborral megörökíti.

#### Kassa felirata az országgyűlésen.

Kassa város feliratát 1896 év február hó 8-án megtartott közgyűlésén tárgyalta a képviselőház.

Thaly Kálmán volt az első felszólaló. Utalt arra, minő szép Kassától a ragaszkodás a fejedelem iránt, kijelenti, hogy egyik hely sem tarthat több igényt a hamvak megörzésére, mint éppen Felsőmagyarországnak, a szabadságharcoknak, különösen pedig

Rákóczinak fővárosa Kassa, ahol a felséges dóm legszebb mauzeoleumát fogná képezni a hamvaknak. Persze, ha valaha Pantheon létesítenék a Gellérthegyen a haza összes jelesének, akkor az a hely illetné, de ha valaha felépül, lesz idő a hamvak átszállítására. Rákóczit Kassához családja hagyományai fűzik, ott nyugszik édesatyja I. Rákóczi Ferenc és nagyanyja Báthory Zsófia. Majd Bánffy miniszterelnökhöz fordul s úgy hiszi, hogy az 1894. évi egyhangú határozatot, melyet akkor Bánffy, mint képviselőházi elnök enunciólt, kormányára nézve is kötelezőnek tart. Feltételezi Bánffyról, hogy a milleniumi ünnep idején oly buzgalommal fog eljárni a hamvak hazaszállítása ügyében, mint a mily buzgalommal eljár a hét milleniumi emlékoszlop ügyében.

Bánffy Ákos, mint Kassa képviselője szólalt fel. A kérvény két mozzanatot tartalmaz — ugymond — Rákóczi hamvainak hazahozatalát, azután ezen hamvak Kassán való elhelyezését. Majd elmondotta egyik nagyszabású parlamenti beszédjét, melyben meggyőző érvekkel szállt síkra Kassa kérelme mellett. Thaly beszédéhez, ki családi és történelmi indokokkal érvelt, hozzá fűzi, hogy a nemzeti szervezetnél is meg kell



Dr. Semsey László

orsz. képvis. a kormány megbízottja.

lenni a vérkeringés egyensúlyának. Ez a gyakorlatban úgy viendő keresztül, hogy a nemzeti életnek, kulturának legyenek erős vidéki gócpontjai. Fel kell állítani a nemzeti zarándoklás több Mekkáját, mert az ereklyék becsét emeli, ha egy város kultúrát csinál a nemzeti ereklyéből. Ezen okok miatt kéri Kassa kérelmének teljesítését.

Ugron Gábor kérdést intéz a miniszterelnökhöz, mikorra szándékozik Rákóczi Ferenc felséges urunk hamvait hazaszállíttatni. Szándékosan mondja ezt, hogy felséges úr, mert ő, mint erdélyi ember fejedelemei között tiszteli Rákóczit.

Bánffy Dezső báró miniszterelnök kijelenti, hogy nagyságos Rákóczi Ferencz (Élénk derűltés) fejedelem hamvainak hazaszállítására vonatkozó országos határozatot magára nézve kötelezőnek tartja, a hazaszállítás idejére azonban még nem tehet ígéretet.

#### A király haza hívja Rákóczit.

A politikai élet ez alatt folytonos s újabb válságok közé sodródott. A hamvak hazaszállítása késik. 1903. év július 26-án megnyílik Kassán a Rákóczi ereklye-kiállítás, melyen az országgyűlés tagjait Apponyi

Albert vezeti. Szeptember 20-án zárul a kiállítás, mely összegyűjti a Rákóczi-korra vonatkozó kincseket. Ott volt a többek között a fejedelem bölcseje is. Zilah város a kiállítás hatása alatt felir az országgyűléshez, sürgeti a hamvak hazahozatalát. Április 11-én a hosszú parlamenti harcban, Thaly Kálmán drámai hatású beszéde nyomán, mint villámütésre megszűnik a pártoskodás. Honorálni kellett a békeszerző ősz kuruc érdekeit s Thaly csupán egyet kér:

— Hozzák haza a fejedelmi hamvakat. Hét napra rá, 1904 április 18-án megjelenik I. Ferencz József király legfelsőbb kézírata, melyben utasítja Tisza István gróf miniszterelnököt, hogy II. Rákóczi Ferenc és bujdosó társai hamvait szállítsa vissza. Így hangzott a többek között:

„Hála legyen érte az isteni Gondviselésnek, azon ellentétek és félreértések, melyek súlyosan nehezédtek elődeinkre hosszú századokon át, ma már egy végkép lettint korszak emlékeit képezik.

Majd:

„Keserűség nélkül gondolhatunk tehát vissza mindnyájan a mögöttünk való borús korszakra, a király és a nemzet egyesült kegyelme keresheti fel mindazok emlékeit kiknek vezető szerep jutott a küzdelemben.“

Határtalan öröm fogta el a nemzetet a királyi elhatározásra. Az országos lelkesedés örömet azonban megzavarta egy páratlan esemény: a vasutas sztrájk. Utána ismét politikai felhők borultak hazánk egére, majd ez áprilisban kiderült az alkotmányos élet napja. A nemzeti kormány, élén ugyanazon Wekerlével, ki elsőnek mutatott hajlandóságot a hamvak hazaszállítására, várja diadalmi pompával az immáron Magyarország felé haladó hamvakat. Várja vele együtt az egész nemzet, hogy 1906. évi október 29-én a kassai dóm boltíve alatt végre örök nyugalomra helyezze a hazatérő fejedelmet.

## Diszmenet programja.

A díszcsarnokban tartott gyűlés után az összes harangok zúgása és huszonnégy üdvlövés jelzi a díszmenet megindulását. A menet a következő rendben halad:

1. A menetet megnyitja gróf Hadik János államtitkár lóháton, lovát két csatlós vezeti.

2. Négy kürtös lóháton, címerzászlós harsonákkal.

3. Abauj-Tornavármegye 300 tagból álló népies lovasbandériuma. Vezetik: gróf Zichy Károly vezénylete alatt Bárccay Ferenc, Horváth Elemér és gróf Pálffy László. Tornavármegye régi lobogóját viszi Bárccay Zoltán.

4. Meczenéf város 21 tagból álló népies lovasbandériuma, régi ruházatban.

5. Szabolcsvármegye 12 tagból álló népies lovasbandériuma.

6. Abauj-Tornavármegye 60 tagból álló népies küldöttsége Abauj-vármegye régi zászlója alatt, a vármegye színeit viselő válszalaggal.

7. Beregvármegye 60 tagból álló népies küldöttsége a vármegye zászlaja alatt, a vármegye színeit viselő válszalaggal.

8. Borsodvármegye 40 tagból álló népies küldöttsége zászlóval, a vármegye színeit viselő válszalaggal.

9. Gömör-Kishontvármegye 24 tagból álló népies küldöttsége, a törvényhatóság régi zászlaja alatt, a vármegyebeli járások különböző népviseleteiben, a vármegye színeit viselő válszalaggal.

10. Hevesvármegye 40 tagból álló népies küldöttsége zászló alatt, a vármegye színeit viselő válszalaggal.

# Minden vendég keresse föl

Radó Béláné

osztálysorsjegyzületét  
Kassa, Deák Fer.-utca 21.

11. **Máramarosvármegye** 40 tagból álló népies küldöttsége, a vármegye színeit viselő válszalaggal.
12. **Nógrádvármegye** 42 tagból álló népies küldöttsége, a vármegye színeit viselő válszalaggal.
13. **Sárosvármegye** 20 tagból álló népies küldöttsége zászlóval, a vármegye színeit viselő válszalaggal.
14. **Sárosvármegye makovicai járásának** 20 tagból álló küldöttsége.
15. **Szabolcsvármegye** 40 tagból álló népies küldöttsége zászló alatt, a vármegye színeit viselő válszalaggal.
16. **Szatmárvármegye** 40 tagból álló népies küldöttsége, a vármegye színeit viselő válszalaggal.
17. **Szepesvármegye** 40 tagból álló népies küldöttsége, zászló alatt, a vármegye színeit viselő válszalaggal.
18. **Szatmár-Németi szab. kir. város** 12 tagból álló népies küldöttsége egy Rákóczi-zászló alatt. A város színeit viselő válszalaggal.
19. **Ugocsvármegye** 20 tagból álló népies küldöttsége, zászló alatt, a vármegye színeit viselő válszalaggal.
20. **Ungvármegye** 28 tagból álló népies küldöttsége, a vármegye színeit viselő válszalaggal.
21. **Zemplénavármegye** 90 tagból álló népies küldöttsége a vármegye színeibe öltözve, élén két tárogatóssal, egy kürtössel s egy dobossal egy sorban. Előtte kivont karddal **Bernáth Aladár** megyei tb. főjegyző s **Isépy Zoltán** vm. aljegyző a vármegye nagy, címeres zászlajával, diszmagyarban. A küldöttség tagjai a vármegye színeit viselő válszalaggal.
22. **Kassa sz. kir. város főiskolái zászlóikkal:**
- a) *A kassai jogakadémia* 10 tagú küldöttsége.
- b) *A kassai gazdasági akadémia* 10 tagú küldöttsége.
23. **Vidéki felsőbb iskolák:**
- a) *A nagyváradi jogakadémia* 4 tagból álló küldöttsége.
- b) *A debreceni ev. ref. főiskola* 7 tagból álló küldöttsége.
- c) *A sárospataki ev. ref. kollégium* 24 tagból álló küldöttsége.
- d) *A eperjesi ág. ev. kollégium* 12 tagból álló küldöttsége.
- e) *A selmecbányai bányászati és erdészeti főiskola* 13 tagból álló küldöttsége.
- f) *A debreceni jogászfűjség* 6 tagból álló küldöttsége.
24. **Kassa és egyéb városok testületeinek, egyleteinek és köreinek küldöttségei zászlóikkal s koszorúikkal.**
25. **Zenekar.**
26. **A temetési kornétát** (fekete lobogó arany lángnyelvekkel, egyik oldalán a Boldogságos Szűz képével, a másikon a Rákóczi-család címerével) viszi Kassa szab. kir. város helyettes polgármestere, oldalán Kassa város főjegyzője és egy városi tanácsnok halad.
27. **Páncélba öltözött lovas, kezében buzogánnyal.** Lovát két csatlós vezeti.
28. **Apród, Rákóczi-korabeli öltözetben, piros bársonypárnán aranyozott tollas sisakot visz.** Oldalán két testőr.
29. **Apród, lefelé fordított hegyű pallost visz.** Mellette két testőr.
30. **Apród, piros bársonypárnán lovagi sarkantyúkat s vezéri botot visz.** Mellette két testőr.
31. **Apród, piros bársonypárnán a spanyol aranygyapjas rendjelt viszi.** Oldalán két testőr.
32. **Fekete mén, Rákóczi címerével díszített fekete bársonylerítővel,** melynek földig érő uszályát két apród viszi. A lovat két csatlós vezeti.

33. **A vármegyék egyesített lovas díszbandériuma.** Vezeti a) *gróf Forgách István,* oldalán két csatlóssal.
- b) *Gróf Vay Ádám* az ország zászlajával. A zászló kopjáján gyászfátyol leng. Lovát féken két csatlós vezeti. Mellette fiai: *Ádám* és *Rezső,* mint apródok.
- c) A bandériumban Rákóczi régi hadi lobogói vitetnek. A lovasok a Rákóczi színeit viselő válszalaggal.
- d) **Abauj-Tornavármegye** 20 taggal, a vármegye új zászlajával.
- e) **Borsodvármegye** 35 taggal, a Bercsényi-huszárok uniformisában.
- f) **Fejérvármegye** 4 taggal.
- g) **Gömör-Kishontvármegye** 16 taggal.
- h) **Sárosvármegye** 10 taggal.
- i) **Szabolcsvármegye** 18 taggal, elül harsonát fúvó 4 lovassal.
- j) **Szatmárvármegye** 12 taggal.
- k) **Ungvármegye** 3 taggal.
- l) **Zemplénavármegye** 46 taggal, a vármegye címerével, zászlajával és egy régi Rákóczi-féle hadilobogóval.
34. **A Kassai Dalárda** 100 taggal.
35. **A latin és görög szertartású róm. kath. papság:**
- a) *Cruces cerimonialis* két acolythussal.
- b) *Növendékpapság,* karingben, biretummal, négyes sorokban.
- c) *Szerzetesrendek tagjai* négyes sorokban.
- d) *Görögszertartású r.-k. papság* négyes sorokban.
- e) *Latinszertartású r.-k. papság* karingben, biretummal.
- f) *A Rákóczi patronatus* lelkészei karingben, pluvialeban, biretummal, a görögszertartásúak phelonionban, négyes sorokban.
- g) *Prémontrei kanonokrend tagjai* mucetumban, biretummal, négyes sorokban.
- h) *Szentszéki ülnökök* karingben, biretummal, négyes sorokban.
- i) *Pápai káplánok és kamarások* karingben, biretummal.
- j) *Cimzetes kanonokok, cimzetes prépostok, apátok, kanonokok, praelatusok és protonotariusok* karingben, mucetumban, biretummal.
- k) *Püspökök* pluvialeban, infulával.
- l) *Pontificans és assistentiája.*
36. **Három lámpavivő lovas,** elül egy fullajtárral.
37. **II. Rákóczi Ferenc fejedelem,** anyja: **Zrinyi Ilona** és fia: **József herceg** halottas díszkocsija, hat fehér lóval vonva. Minden pár lovat két csatlós vezet féken, nyeregben ülő három lovászszal. A koporsó arany lángnyelvekkel hímzett bíborszínű terítővel van letakarva, közepén a Rákóczi- és Zrinyi-címerrel. A terítő föl dig érő uszályát Abauj-Torna, Sáros, Zemplén, Borsod, Beregvármegyék alispánjai és Kassa szab. kir. város polgármestere viszik. A gyász-kocsi kíséretét jobbról Heves- és Szabolcs-, balról Ung- és Szatmár-vármegyék alispánjai alkotják. (Lásd B kimutatás.)
38. **Két lámpavivő lovas.**
39. **A II. Rákóczi Ferenc nővérétől, Júliától leszármazó családok képviselői.**
40. **A második halottaskocsi** négy fekete lóval vonva, melyen *gróf Bercsényi Miklós* és neje, *gróf Csáky Krisztina,* *gróf Esterházy Antal* és *Sibrik Miklós* hamvait tartalmazó koporsók nyugosznak. A terítő nemzeti színű, az illető családi címerekkel. A lovat két csatlós vezeti, a nyeregben két lovász. Kétoldalt két-két címervivő apród, két-két testőr és három-három fáklyavivő. E halottas kocsi mellett jobbról a szepesi, nógrádi alispánok, Szatmárnémeti szab. kir. város polgármestere, továbbá az abauj-tornai, zempléni és szepesi főjegyzők, balról a gömöri, máramarosi, ugoccai alispánok, a sárosi, borsodi, és gömöri főjegyzők, mint

a gyász-kocsi kísérete haladnak. (Lásd B kimutatást).

41. *E családok leszármazói és a rokonsaládok megjelenő tagjai.*
42. *Miniszterelnök, jobbján a főrendiház, balján a képviselőház elnökével.*
43. *A kormány tagjai.*
44. *A főrendiház.*
45. *A képviselőház.*
46. *Állami főméltóságok, hatóságok és intézetek fejei.*
47. *A református, az ágostai hitvallású evangélikus és az izraelita egyházak küldöttségei.*
48. *Törvényhatóságok küldöttségei.*
49. *Egyéb küldöttségek.*

## KÖZGAZDASÁG.

### Magyar Jelzálog-Hitelbank.

Budapest, V., Nádor-utca 7. sz.

Alapított 1869-ben.

Befizetett alaptőke 40.000.000 kor.

Tartalékalapok ca. 32.000.000 kor.

Igazgatóság: Elnök: báró Madarassy Beck Nándor vezérigazgató.

Tagok: gróf Dubsky Adolf Ő Excellenciája, gróf Nádasdy Ferenc Ő Excellenciája, báró Madarassy Beck Gyula dr. h. vezérigazgató, Bernrieder János, Dorizon Lajos, Kubinyi Árpád, Hinkus Jenő és Thors J. Henrik.

Felügyelő bizottság: Eln.: Sarbó Vilmos.

Tagok: Matuska István, gr. Széchenyi Aladár, Hevesy-Bisicz Lajos, gróf Korniss Károly.

A legbiztosabb tőkebeteketés céljaira legjobban ajánlhatók a Magyar Jelzálog-Hitelbank

4%-os záloglevelei és községi kötelezői.

Ezen záloglevelek és községi kötelezők, valamint azok kamatszelvevényei az 1889: XXX. és illetve 1897: XXXII. t.-c. értelmében adó- és illetékmentesek. Mindkétrendbeli értékpapírok óvadékképesek és arra alkalmasak, hogy azokba községek, alapítványok és nyilvános felügyelet alatt álló intézetek pénzei, továbbá hitbizományi és letéti pénzek — a záloglevelekben gyámoltak és gondnokoltak (1885. VI. t.-c.) pénzei is — továbbá a cs. és kir. közös hadügy, valamint a magyar kir. honvédelmi miniszterium körrendeletei értelmében katonai házassági óvadékok gyümölcsözőleg elhelyeztessenek és végre az összes m. kir. állami hivataloknál szolgálati és üzleti biztosítékokra fordítottassanak.

E záloglevelek és községi kötelezőkre az Osztrák Magyar Bank összes bankintézetei nyújtanak kölcsönt.

Fenti címletek mindenkor a hivatalos napi árfolyamon jutalékmentesen kaphatók

a bank pénztáránál

a hol a szelvények és kisorsolt címletek beváltása is jutalék és költségmentesen történik.

### Kassai takarékpénztár.

Alapított 1844.

A Triesti Általános Bizt. Társaság Főügynökségének képviselője.

Igazgatóság: Aranyossy László elnök, Deil Jenő, Fiedler Károly, Maurer Adolf, Novelly Sándor.

# Megfoghatatlan hogy lehet

Kassáról eltávozni anélkül, hogy  
**Radó Béláné**  
osztálysorsjegyzületében  
szerencsésjét fölkeresné!

**Felügyelőbizottság:** Benczúr Géza elnök, Eder Ödön, Legányi Andor, Quirsfeld János, dr. Steer Miklós.

**Vezérigazgató:** Slachta Kálmán.

**Forgalom:** 1905-ben, a főintézetben 235 millió kor., a váltóüzletben 67 1/2 millió korona.

**Mérleg-számla:** Vagyon: Pénztári készlet 277962.23. Váltók 9903191.98. Jelzálog-kölcsönök 2024091. Törlesztéses jelzálogkölcsönök 973825.35. Előleg értékpapírokra 30494.—. Folyó-számla követelések 7016068.14. Ingatlanok 1142985.01. Értékpapírok 488750.—. Lettár 10300.53, 10% leírás 1030.05, 9270.48. Átmeneti mérlegtelek 33920.02. Váltóüzlet 654398.56, összesen: 22554956.77. kor.

**Mérleg-számla:** Teher: Részvénytőke 960000.—. Tartalékalap 193001.50. Ingatlan értékesítési alap 82629.25. Betétek 15282139.06. Folyószámla tartozás 1921067 kor. 87 fill. Fel nem vett osztalék 3146.—. Viszontszámítás 3925154.36. Adóirtalék 15000.—. Nyereség 172818.73. összesen: 22554956.77.

**Nyereség felosztás:** az Igazgatóság díjazására 17284.87, felügyelő-bizottság díjazására 3000 korona, tartalékalap növelésére 36.998.50, ingatlan csökkenési alapra 17.370 kor. 75 fill., osztalékra 91200, új számlára vezettetett 6967.61, összesen: 172,818.73.

**Kassai Jelzálogbank r. t.**

Alapított: 1874.

Főrészesvényes: Pesti Magyar Kereskedelmi bank. — Alaptőke: 1.500.000 kor. — Összforgalom: 1905-ben 136 millió kor.

**Igazgatóság:** Szmracsányi László eln., Beziák Ferenc, Eckerdt János, Maurer Gusztáv, Mildner Ferenc, Weisz Fülöp, Sipos A. Gyula, Szalay László, Szirmay Arthur.

**Felügyelőbizottság:** Fabinyi Gyula elnök, Bacsoni Albert, Csuka Alajos, Korláth Ferencz.

**Vezérigazgató:** Gerlőczy Géza.

**Jogtanácsos:** dr. Grosschmied Géza.

**Mérleg-számla:** 1905-ben: Vagyon: Pénztári készletek 238771.75. Váltótárca 2.356758.86. Előlegek folyó számlában 715373.34. Lombardelőlegek 11.259.98 kor. Jelzálog kölcsönök 2.432.079.09. Ingatlanok 257.457.90. Értékpapír tarca 531.628. Lettár 9.906.66. Összesen: 6.553.235.58. kor.

**Mérleg-számla:** Teher: Részvénytőke 1.000.000. Tartalékalap 202653. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank szerződéses betéte 500.000. Betétek: 4.239.432.27. Külföldi hitelezők 968. Átmeneti tételek és kamatok: 39.718.76. Nyereség egyenleg: 110.856.47. Összesen: 6.553.235.58 kor.

**Nyereség felosztás:** 70.000 K. a befizetett részvénytőke 7%-os osztalékára, 12.543.37, a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknak, 2.347 a tartalékalap kiegészítésére (tartalékalap múltévhez képest 105.000 koronával emelkedett) 11.085.65 K. az igazgatóság 10% jutalékára, 2.000 K. a felügyelő bizottság díjazására, 3.325 K. 68 fill., a tisztviselők 3% jutalékára, 2000 az intézeti ház értékének leírására, 500 K. köz- és jótékonycélokra, 1000 K. elnök tiszteletdíjára, 1500 K. a tisztviselők külön jutalmazására. Összesen: 106.301.70 K. A fennmaradó 4.554.77 K. új számlára vitett.

Művészi kivitelű

„Emlékérem”



1. oldal

II. Rákóczi Ferenc arcképe.

2. oldal

a Rákóczi-ház családi címere.

Valódi bronzból ára 50 fill.

Valódi ezüstből ára 5 kor.

Nyulászi Béla fő-u. 12.

Quirsfeld János fő-u. 51.

üzleteiben.

## É R T E S I T É S.

# A Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank

Kassai Fiókja

felvette üzletkörébe a külföldön mindenütt elterjedt

HÁZI TAKARÉKPERSELY  
RENDSZERT,



mely a legkisebb összegek megtakarítását is lehetővé teszi és míg egyrészt fokozza a takarékosági hajlamot, másrészt a közönség kényelmét szolgálja, mert állandóan közelükben lévén, a nap bármely órájában hozzáférhető.

Intézetünk mindazoknak, kik pénztárunknál jelentkeznek, díjtalanul kölcsön ad feltörhetetlen acélperselyt, öt korona óvadék ellenében, mely összeget mint első betétet szintén kamatoztat.

A persely időről-időre pénztárunkhoz beküldendő, hol azt a tulajdonos jelenlétében — a kizárólag általunk őrzött kulccsal — felnyitjuk, tartalmát megolvassuk és az összeget célra szolgáló, a félnek kiadott takarékkönyvecskebe betétként elhelyezzük.

Az ekként elhelyezett pénzt — felmondás nélkül mindenkor folyósítjuk.—

Magyar Leszámitoló és Pénzváltó-Bank  
Kassai Fiókja.

Legszebb emlék a főnyeremény.

RADÓ BÉLÁNÉ  
osztálysorsjegyüzlete  
KASSA, Deák F.-u. 21.

# Bihar József

„TULIPÁN”-borozója és étterme

Fő-utca 69. sz. (Lőcsei-ház)

A színházzal szemközt.

**TERITÉS** 300—300 vendégnek egyszerre ebédhez és vacsorához

Kitünő magyar konyha, elismert legjobb borok, kiváló kiszolgálás.

Az étterem szobái Rákóczi-szobák voltak.

Tisztelt vendégeimet kérem, sziveskedjenek helyeiket étkezés után másnak átengedni.

Ebéd-idő 11 órától, vacsora 6 órától kezdve. — Uzsonnára hideg ételek.

## II-ik Rákóczi Ferencz

és bujdosó társainak

### SARKOPHÁGJAIRÓL

fényképek, albumok és levelezőlapok kaphatók

### Nyulászi Bélánál

Kassa, Fő-utca 12. szám.

Távbeszélő sz : 224.

Távbeszélő sz : 224.

Ugyanott:

Kassa szab. kir. város térképe 1 kor.

25 drb. levelezőlap zárt borítékban 50 fillér.

Játékkártya és hirlapelárusítás.

Dohány és szivartőzsde.

# LANDAU A.

**Felsőmagyarország legnagyobb ékszerésze**

Központi üzlet: KASSA

(A KASSAI NEMZETI SZÍNHÁZZAL SZEMBEN)

Fióktelepek: Miskolcz, Bártfa-Fürdő.

Ajánlja saját gyártmányu ékszer-, arany- és ezüstneműit, nemkülönben világhírű ezüst és arany zsebórák nagy raktárát.

Régi arany, drágakő, gyöngy és ékszerrégiségeket a legmagasabb árban veszek.

A szakba vágó mindennemű javítások saját műhelyemben mérsékelt ár mellett gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Vidéki megrendeléseknél kívánatra választék küldetik.

Távbeszélő szám Kassán: 110.

Távbeszélő szám Kassán: 110.

# Bradówka Gyula

Kassa, Kossuth Lajos-utca 24. sz.

Gőzerőre berendezett  
 \* RUHAFESTŐDE ÉS \*  
 VEGYTISZTÍTÓ-INTÉZET

Vegyileg tisztítatnak és festetnek:  
 Női-, férfi és gyermeköltönyök,  
 függönyök, csipkék, kézimunkák  
 stb.

Vidéki megbízások pon-  
 — tosan teljesítetnek. —

## SERESS MÁRTON

ÉTTERME

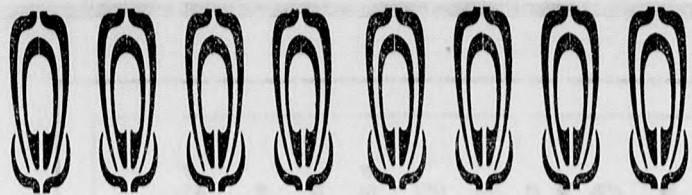
KASSA, Kossuth Lajos-utca 5. szám.

### KITÜNŐ MAGYAR KONYHA,

tisztán kezelt, termelőktől vásárolt hegyaljai  
 és szerednyei borok és Kassa város szántói bora.  
 Villányi és egri vörös borok.

Ébédelni lehet délelőtt 10 órától, vacsorázni délután 6  
 órától kezdve. Uzsonára hideg kassai sódar és más hideg  
 ételek kaphatók.

A tisztelt vendégeket kérjük szíveskedjenek helyeiket étkezés  
 után a következőknek átadni.



## FEJÉR ÉS TÁRSA KASSA,

Kossuth Lajos-utca 22.

Telefon 234. sz.

Telefon 234. sz.

Műtrágya (kartellen kívül) mezőgazda-  
!!! sági cikkek és gépek !!!

állandó raktára és  
legelősb  
beszerzési forrása.

≡ Elsőrangú hazai gyárak képviselője. ≡

# AKI!

elsőrangú,

legnagyobb biztonságot  
nyújtó összeköttetésre súlyt  
helyez, rendeljen saját ér-  
dekében

### OSZTÁLYSORSJEGYET

A NEMZETI PÉNZ-  
VÁLTÓ RÉSZVÉNY-  
TÁRSASÁGNÁL

Budapest, Andrassy-út 9,

mely intézetnél eddig

**TÉNYLEG**

több mint

**16 MILLIÓ 16**

koronát nyertek.

## HAJTENBERGER BÉLA

ruhafestő, vegyitisztító és gőzmosógóra

KASSA.

Ezen elsőrangú s az ország minden részében előnyösen ösmert  
intézetben

**festetnek és vegyileg tisztítatnak**

férfi és női ruhák, függönyök, bútorszövetek,  
szőnyegek, bőrkabátok, szórmeneműek stb.

**GALLÉROK és KÉZELŐK** a legszebb kivitelben  
tisztíthatók.

ÁTVÉTELI ÜZLETEK: Kossuth Lajos-utca 3.  
Fő-utca, Andrassy pal.

GYÁR: Szerecsen-utca 3.



## EUROPA SZÁLLODA

ÉTTEREM, VENDÉGLŐ ÉS KÁVÉHÁZ  
KOSSUTH LAJOS-UTCA  
(a Hernád-híddal szemközt.)

Rákóczi ünnepek alatt a  
kora hajnali óráktól késő  
estig

állandóan kaphatók

o o o

### hideg és meleg ételek

o o o

kávéházi és vendéglő  
italok

☆

Tulajdonos:

özv. FRITSCHÉ VILMOSNÉ.



## A SZÉCHENYI-LIGETI KIOSZKBAN

(a pályaudvartól néhány lépés)

bármely időben  
reggeltől estig

meleg és hideg ételek,  
mindenféle italok kap-  
\* hatók. \*

- Ugyisintén -  
kényelmes sá-  
rakban a nagy-  
közönség szá-  
- mára -

hideg felvágott húsne-  
műek állnak a közön-  
ség rendelkezésére.

## ROGOZSÁN ANTAL

FLÓRIÁN-kert vendéglőse

Kitünő magyar konyha,  
!!!! jó italok !!!!

A vendégek számára minden időben kiszolgálás.

A Fő-utcáról a dómmal szemközt a Deák  
Ferenc-útcán át, egyenes irányban közelíthető  
meg a vendéglő, mely a kassai közönség egyik  
közkedvelt találkozóhelye.

## OTTHON KÁVÉHÁZ ÉS SZÁLLODA

KOSSUTH LAJOS-UTCA 16. sz. a.

Kávéházi italok és  
ételek.

!! Hideg buffet !!

A vendégek kiszolgálása végett tisztelt  
látogatóimat kérem, sziveskedjenek helyü-  
ket, miután megpihentek, a többi vendégek  
számára átengedni.

Czigányzene: FARKAS ISTVÁN hírneves eperjesi  
primás hangversenye.

**Terítés:** a nagyteremben, a téli kertben  
és a melléktermekben. . . . .

# SZÁLASI ALAJOS

„ROYAL“

## NAGY ÉTTERMEI

KASSA, FŐ-UTCA 67, A NEMZETI SZÍNHÁZZAL SZEMBEN.

Kiss reggeli . . . . .	60 fillér
Leves . . . . .	40 fillér
Borju	} sült . . . . . 1 K 60 fillér
Marha	
Sertés	
Paprikás	} csirke . . . . . 1 K 60 fillér
Pörkölt	
Poulard sült . . . . .	2 K — fillér
1 adag hal . . . . .	2 K — fillér
Gulyás	} . . . . . 1 K — fillér
Pörkölt	
Tokány	
Marhahus mártással	} . . . . . 1 K — fillér
Főzelék hussal	
Tészta, torták	

Egy pohár sör 20 fill., egy korsó 30 fill.

Asztali bor siller vagy fehér 1 K 20 fill.

**Ebédidő:** 11 órától kezdve folytonosan.

**Vacsora:** 6 órától kezdve folytonosan.

Ebéd és vacsora alatt **Ráczy Gyula** kassai zenekara hangversenyez.



## ANDRÁSSY NAGY KÁVÉHÁZ

Fekete vagy fehér kávé 40 fillér.

A tisztelt vendégeket kérjük, hogy a nagyszámu közönségre való tekintettel, az ebéd vagy vacsora elköltése után helyét a következőknek átengedni sziveskedjék.

